

diversa uni principio copulat. Ipsa etenim quæ multa A
facit argento venarum suarum principia, unum sta-
tuit auro locum ubi conficitur; et de medio petrarum
sonantium, unam lætatur insonuisse vocem, quæ
etiam donorum minima suorum, prudenter ad tem-
pus in mente servata, postmodum mirabiliter auget
exterius erogata. Hoc enim cætera proprium tenuere
sibi Dei munera, ut ipsos etiam habentes, tunc

Explicit liber qui intitilatur, QUALES SUNT, editus per venerabilem Petrum Blesensem.

DE DIVISIONE ET SCRIPTORIBUS SACRORUM LIBRORUM.

Vetus Testamentum ideo dicitur quod, veniente B
Novo, cessavit; de quo et Apostolus meminit dicens:
Cætera transierunt, et ecce nova facta sunt¹¹. Testa-
mentum autem Novum ideo nuncupavit quia inno-
vat. Non enim illud dicunt nisi homines revocati ex
vetustate per gratiam, et pertinentes jam ad Testa-
mentum Novum, quod est regnum cælorum. Hebræi
autem Vetus Testamentum a Deo auctore juxta liti-
terarum suarum numerum in xxii libros accipiunt,
dividentes eos in tres ordines: legis scilicet, pro-
phetarum et hagiographorum. Primus ordo legis
est quem in quinque libris accipiunt; quorum primus
est Beresith, qui est Genesis; secundus Vellesemoth,
quod est Exodus; tertius Vaieca, quod est Leviticus;
quartus Vagedaber, quod est Numerus; quin-
tus Elleaddebarim, quod est Deuteronomium. Ii C
sunt quinque libri Moysi, quos Hebræi Thorah, La-
tini Legem appellant. Proprie lex autem appellatur
quæ per Moysen data est. Secundus ordo est pro-
phetarum, in quo continentur libri octo; quorum
primus Josue Ben Nuo, quod Latine Jesu Nave dicitur;
secundus Sophethim, quod est Judicium; tertius Samuel,
quod est Regum primus; quartus Malachim, quod est
Regum tertius et quartus; quintus Isaias; sextus Jeremias;
septimus Ezechiel; octavus There-asar, qui dicitur xii
Prophetarum; qui libri, quia sibi pro brevitate adjuncti
sunt, pro uno accipiuntur. Tertius hagiographorum, id
est sancta scribentium, in quo sunt libri novem. Quo-
rum primus Job, secundus Psalterium; tertius D
Massot, quod est Proverbia Salomonis; quartus
Cohelath, quod est Ecclesiastes; quintus Sir-assiri-
ni, quod est Canticum canticorum; sextus Daniel,
septimus Dibrehajamin, quod est verba dierum, hoc
est Paralipomenon; octavus Esdras; nonus Esther.
Qui simul omnes quinque et octo novem sunt viginti
et duo, sicut superius comprehensi sunt. Quidam
autem Ruth et Cinoth, quod Latine dicitur

abundantius locupletent, quando uberius ea lar-
giuntur; et ipsa magis in se distributa multiplicen-
tur. Ipsum namque Dominum Jesum, alibi quinque,
et alibi septem legimus habuisse panes, antequam
distribuerentur; at, ubi dari cœperint, satiatis homi-
num millibus, sportas legimus implevisse et co-
phinos.

lamentationes Jeremiæ, hagiographis adjiciunt. Vi-
ginti quatuor volumina Testamenti Veteris faciunt
juxta viginti quatuor seniores qui ante conspectum
Dei assistunt¹². Quartus est apud nos ordo Veteris
Testamenti eorum librorum qui in canone Hebræo-
rum non sunt. Quorum primus Sapientiæ liber est,
secundus Ecclesiasticus, tertius Tobias, quartus
Judith, quintus et sextus Machabæorum; quos, licet
Judæi inter apocrypha separent, Ecclesia tamen
Christi inter divinos libros et honorat et prædicat.
In Novo autem Testamento duo sunt ordines: Pri-
mus evangelicus, in quo sunt Matthæus, Marcus,
Lucas, Joannes; secundus Apostolicus, in quo sunt
Paulus in quatuordecim Epistolis, Petrus in duabus,
Joannes tribus, Jacobus et Judas in singulis, Actus
apostolorum et Apocalypsis. Summa autem utrius-
que Testamenti trifarie distinguitur, in historia,
in moribus, in allegoria. Rursum ista tria multifarie
dividuntur: quid a Deo, quid ab angelis et ab
hominibus gestum denique sit; quid a prophetis
nuntiatum de Christo et corpore ejus; quid de dia-
bolo et membris ejus; quid de veteri et novo po-
pulo; quid de præsentis et futuro sæculo, regno at-
que judicio.

Veteris Testamenti secundum Hebræorum tradi-
tionem hi perhibentur auctores: Primus Moyses,
qui divinæ historiæ cosmographiam, id est mundi
scripturam, in quinque voluminibus edidit, et Pen-
tateuchon cognominatur. Pentateuchus autem quin-
que volumina dicitur. Penta enim Græce, *quinque*;
teuchus *volumen* dicitur. Genesis autem liber Be-
resith appellatur, eo quod exordium mundi, et gene-
ratio sæculi in eo contineatur. Exodus vero exitum
de Ægypto vel egressum populi Israel digere, et ex
ea causa nomen accepit. Leviticus appellatur, eo
quod levitarum ministeria et diversitatem victima-
rum exsequitur, totusque in eo ordo Leviticus ad-
notatur. Numerorum liber vocatur, eo quod in eo

¹¹ II Cor. 5. ¹² Apoc. 4.

egressa de Ægypto tribus annumerantur : et quadraginta duarum per eremum mansionum in eo descriptio continetur. Deuteronomium Græco sermone quod Latine interpretatur *secunda lex*, id est repetitio evangelicæ legis, præfiguratio est quæ sic ea habet quæ priora sunt, ut tum ea nova sint omnia quæ in eo replicantur. Josue liber nomen accepit a Josue filio Nave, cujus historiam continet. Scriptorem vero ejus eundem Josue Hebræi asserunt, in cujus textu post Jordanis transitum regna hostium subvertuntur. Terra populo dividitur, et singulas urbes, vitulos, montes, aquæ confinia Ecclesiæ cœlestisque Hierusalem spiritualia regna præfigurantur. Judicium nominatur a principibus populi, qui præsederunt in Israel post Moysen et Josue, antequam David et cæteri reges existerent. Hunc librum et Ruth edisse creditur Samuel. Liber Samuelis ejusdem, Samuelis nativitatem, et sacerdotium, et gesta describit. Idcirco ab eo nomen accepit; et, quamvis hic liber Saul et David historiam contineat, uterque tamen ad Samuel refertur, ex eo quod ipse unxit Saul et David in reges futuros. Cujus libri primam partem conscripsit idem Samuel, sequentia vero ejus usque ad calcem scripsit David. Malachim proinde appellatur, eo quod reges Judæ et Israelitæ gentis gesta per ordinem digerat temporum. Malach enim Hebraice, Latine *regnum* interpretatum est; hunc librum Jeremias primus in unum volumen coegit; nam antea sparsus erat per singulorum Regum historias. Paralipomenon Græce dicitur, quod nos prætermissorum vel reliquorum dicere possumus; quia quæ in lege, vel Regum libris vel omissa, vel non plene relata sunt, in isto summam ac breviter explicantur. Librum Job quidam Moysen scripsisse arbitrantur, alii unum ex prophetis; nonnulli vero eundem Job post plagam suæ passionis scriptorem fuisse existimant, arbitantes ipsum qui certamen spiritualis pugnæ sustinuit, narrare quas victorias expedivit. Principia autem et fines libri Job apud Hebræos ipsa ratione certa sunt; media autem ipsius ab eo loco in quo ait : *Pereat dies in quo natus sum*¹¹, usque ad eum locum, *idcirco me reprehendo et ago penitentiam*¹², omnia heroico metro discurrunt.

Psalmorum liber, Græce Psalterium, Hebraice Nablai, Latine organum dicitur : vocatur autem psalmorum liber, quia uno Propheta canente ad Psalterium chorus consonando responderit. Titulus autem in Psalmis Hebraicis ita est : *Ysopocalim*, quod interpretatur *volumen hymnorum*. Auctores autem Psalmorum qui ponuntur in titulis : Moyses scilicet, David et Salomon, Asaph, Ethan, et Idithun, et filii Chore, Ezechielites, et reliqui, quos Esdras uno volumine comprehendit. Omnes autem Psalmi apud Hebræos metrico carmine constant esse compositi. Nam in metro Romani Flaeci et Græci Pindari : nunc alii ambo currunt, nunc aleaico per-

sonant, nunc Sapphico nitent, trimetro vel tetrametro pede incedentes. Salomon filius David regis juxta numerum vocabulorum suorum tria volumina edidit; quorum primus est Massot, quem Græci Parabolas, Latini Proverbia nominant : eo quod in ipso sub comparativa similitudine figuras verborum et imagines veritatis ostenderet. Ipsam autem veritatem ad intelligendum legentibus servavit. Secundum librum Coheleth vocavit, qui Græce Ecclesiastes dicitur, Latine concionator : quod sermo ejus non specialiter dirigatur ad unum sicut in Proverbiis; sed ad universos generaliter dirigatur : docens omnia quæ in mundo cernimus, caduca esse et brevia, et ob hoc minime appetenda. Tertium librum Sir-assirim prænotavit, qui in Latinam linguam vertitur Canticum canticorum; ubi per epithalamicum carmen conjunctionem Christi et Ecclesiæ mystice canit. Dicitur autem Canticum canticorum, eo quod in omnibus præferatur quæ in Scripturis sanctis habentur, sicut quædam in lege dicuntur sancta; et quæ majora sunt, Sancta sanctorum. Hujus autem tertii libri carmina hexametris et pentametris versibus apud duos composita perhibentur : ut sunt Josephus, Hieronymus. Isaïas evangelica potius quam prophetica forma edidit librum suum. Cujus omnis textus eloquentiæ prosa incedit. Canticum vero hexametro et pentametro versibus discurret. Jeremias similiter librum suum edidit cum Threnis, quos nos lamenta vocamus, eo quod in tristioribus rebus funeribusque adhibeantur; in quibus quadruplex diversis metris alphabetum composuit. Quorum duo prima Sapphico metro scripta sunt, quia tres versiculos, qui sibi nexi sunt, et ab una tantum littera incipiunt, erectum coma concludit. Tertium alphabetum trimetro scriptum est, et a ternis versibus threni incipiunt. Quartum alphabetum simile primo et secundo habetur. Ezechiel et Daniela viris quibusdam sapientibus scripti esse perhibentur. Quorum Ezechiel principia et fines multis habet obscuritatibus involuta. Daniel vero claro sermone regna orbis prænuntiat, et tempus adventus Christi manifestissima prædicatione adnotat. Hi sunt quatuor prophetæ qui majores vocantur, quia prolata volumina condiderunt. Liber XII Prophetiarum auctorum suorum nominibus prænotatur; qui propterea minores dicuntur, quia sermones eorum breves sunt. Unde et connexi sibimet invicem in uno volumine continentur; quorum nomina sunt Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggeus, Zacharias et Malachias : Esdræ liber auctoris sui titulo prænotatur. In cujus textu ejusdem Esdræ Nehemiaque sermones pariter continentur. Nec quemquam moveat quod unus Esdræ dicitur; quia liber secundus, tertius et quartus non habentur apud Hebræos, sed inter apocryphos reputantur. Esther librum Estras creditur conscripsisse; in quo ea lem regina sub

¹¹ Job 3. ¹² Job 42.

figura Ecclesiæ, Dei populum a servitute et morte A eripuisse creditur; atque interfecto Aman (qui interpretatur *iniquitas*), dici celebritas in posteris mittitur. Liber Sapientiæ apud Hebræos nusquam est: unde et ipse stylus Græcam magis quam Hebræam eloquentiam redolet. Hunc Judæi Babylonis esse affirmant; qui proinde Sapientiæ nominant, quia in eo Christi adventus, qui est sapientia Patris, et passio ejus evidenter exprimitur.

Librum autem Ecclesiasticum certissime Jesus filius Sirach, nepos Jesu sacerdotis magni, composuit; de quo meminit et Zacharias ¹³, qui liber apud Latinos propter eloquii similitudinem Salomonis titulo prænotatur. Dictus autem Ecclesiasticus, eo quod de totius Ecclesiæ disciplina religiosæ conversationis magna cura et ratione sit editus. Hic apud Hebræos reperitur, sed nunc apocryphus habetur. Judith vero, et Tobix, sive Machabæorum libri, quibus auctoribus scripti sunt minime constat. Habent autem vocabula ex eorum nominibus, quorum gesta scribunt.

Quatuor autem libros Evangeliorum quatuor evangelistæ singulariter conscripserunt. Primus Matthæus conscripsit Evangelium litteris Hebræis in Judæa, nuntians per suum Evangelium humanam Christi filii David nativitatem, dicens: *Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham*; significans descendisse corporaliter ex semine patriarcharum Christum, sicut promissum erat in prophetis per Spiritum sanctum. Secundus Marcus plenus Spiritu sancto scripsit Evangelium Christi, eloquio Græco, in Italia secutus Petrum ut discipulus; a Joanne initium spiritu prophetali fecit, dicens: *Vox clamantis in deserto, parate viam Domino*, ut ostenderet Christum post assumptionem carnis Evangelium prædicasse in mundo. Ipse enim Christus et propheta dictus est, sicut scriptum est: *Et prophetam in gentibus dedi te* ¹⁵. Tertius Lucas inter omnes evangelistas Græci sermonis eruditissimus; quippe, ut medicus, in Græcia Evangelium scripsit Theophilo episcopo, initians a sacerdotali spiritu, dicens: *Fuit in diebus Herodis regis Judææ Zacharias sacerdos* ¹⁶, ut manifestaret Christum post nativitatem carnis et prædicationem Evangelii hostiam fuisse effectum pro salute mundi. Ipse enim sacerdos, de quo dictum est in Psalmis: *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech* ¹⁶. Ubi enim Christus advenit, sacerdotium obmutuit, lex et prophetia cessavit. Quartus Joannes scripsit Evangelium ultimum in Asia, incipiens a Verbo, ut ostenderet eum Salvatorem, quia pro nobis dignatus est nasci et pati, ipsum ante sæcula Dei Verbum e cælo venisse, et post mortem iterum ad cælum remeasse. Hi sunt quatuor evangelistæ, quos per Ezechielem ¹⁷ Spiritus sanctus

significavit quatuor animalibus. Propterea autem quatuor animalia sunt, per quæ per quatuor mundi partes fides Christianæ religionis eorum prædicatione disseminata est. Animalia autem dicta sunt, quoniam propter animam hominis prædicatur Evangelium Christi. Nam et oculis plena erant intus et foris, quoniam prævident Evangelia, quæ dicta sunt a prophetis, et quæ promiserant in priore. Crura autem eorum recta, quia nihil pravum in Evangelii est. Alas suas habebant tegebant crura et facies suas, sed revelata sunt quæ tegebantur in adventu Christi. Evangelium autem interpretatur *bona annuntiatio*; Ev enim *bonum*, angelium *annuntiatio* dicitur. Unde apostolus et angelus *nuntius* interpretatur.

B Paulus apostolus suas scripsit Epistolas quatordecim Græce, ex quibus novem septem Ecclesiis scripsit; reliquas discipulis suis Timotheo, Tito et Philemoni. Ad Hebræos autem Epistola a plerisque Latinis ejus esse incerta propter dissonantiam sermonis; eandemque alii Barnabam conscripsisse, alii a Clemente suspicantur. Petrus scripsit duas nominis sui Epistolas. Jacobus et Joannes, et Judas suas scripserunt Epistolas; quæ canonicæ ideo nominantur, quia non uni tantum populo vel civitati, sed universis gentibus generaliter scriptæ sunt. Actus apostolorum primordia fidei Christianæ in gentibus et nascentis Ecclesiæ historiam digerit. Actuum apostolorum scriptorem Lucam esse evangelistam legimus; in quo opere nascentis Ecclesiæ infantia textitur, et apostolorum historia retinetur: unde et Actus apostolorum dicitur. Apocalypsim librum Joannes evangelista scripsit eo tempore, quo ab Evangelii prædicatione in insulam Pathmos traditur relegatus. Apocalypsis autem e Græco in Latinum *revelatio* interpretatur. Revelatio autem dicitur manifestatio eorum, quæ abscondita erant, juxta quod et ipse Joannes dicit, *Apocalypsim Jesu Christi, quam dedit illi Deus palam facere servis suis*. Hi sunt scriptores sacrorum librorum qui per Spiritum sanctum loquentes, ad eruditionem nostram præcepta vivendi et credendi regulam conscripserunt. Præter hæc alia volumina apocrypha nuncupantur. Apocrypha autem dicta, id est secreta, quia in dubium veniunt. Est enim eorum occulta origo; nec patet Patribus, e quibus usque ad nos auctoritas veritatis Scripturarum certissima et nobilissima successione pervenit. In his apocryphis etsi invenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est in eis canonica auctoritas, quæ recte a prudentibus judicantur non esse eorum credenda quibus ascribuntur. Nam multa et sub nominibus prophetarum, et recentiora sub nominibus apostolorum ab hæreticis proferuntur; quæ omnia sub nomine apocryphorum auctoritate canonica diligenti examinatione remota sunt.

¹⁵ Cap. 3. ¹⁶ Jer. 1. ¹⁷ Luc. 1. ¹⁸ Psal. 109. ¹⁹ Cap. 1.